

Sola Gratia (nåden aleine)

Handout til foredrag på konvent i Vesthordland Prosti 05.02.16

Gunnar Innerdal, førsteamanuensis NLA Høgskolen

Intro: «Gud er ikkje nådig mot alle menneske!» - 1 Pet 5,5

1. Lutherske poeng med sola gratia

For Kristi skuld er Gud *nådig* og rettferdiggjør den som trur på han, av nåde og ved tru, utan fortjeneste eller gjerning frå mennesket si side (jf. CA V) – før, under og etter rettferdiggjeringa (jf. *Konkordieformelen* art. II og III).

2. Nåde i Skrifta

GT: hebr. *chesed* (vennlegheit, godleik, paktsterminologi - relasjonelt; 2 Mos 20,6 «trufast kjærleik», jf. 34,6), *chanan* (vise nåde; godleik i maktforhold)

NT: gr. *kharis* (nåde, gåve, gunst, godvilje, takk). Hå Paulus er nåde ikkje så mykje ein eigenskap hjå Gud som summen av det han har gjort for oss i Kristus, sjølve frelsesgåva (eks. 2 Kor 8,9). Sml. også *eleos* -> *chesed*.

«..ufortent [*dårean*] og av hans nåde [*khariti* – ‘instrumental dativ’] blir dei kjende rettferdige..» (Rom 3,24)

3. Lutheranar og katolikkar (m.fl) einige om nåden aleine? Felleseklæringa m.m.

«Sammen bekjenner vi: **Ene og alene av nåde** og ved troen på Kristi frelsesverk og ikke på grunn av noen fortjeneste i oss selv blir vi godtatt av Gud og mottar Den Hellige Ånd som fornyer hjertene, kaller og setter oss i stand til å gjøre gode gjerninger.» (*Felleseklæringa om rettferdiggjeringenslæra* § 15).

Nåde som *favor* (gunst, godvilje) og *donum* (gåve, hjelp, samarbeidskraft, jf. *gratia infusa*, den inngytte nåde, og *gratia preveniens*, den forutgående nåde).

Fortsette økumeniske utfordringar (og vel så det!?): rettferdiggjering/heilagging - domsgrunnlag; samarbeids- og fortjenesteterminologi; forståinga av synda og mennesket som syndar.

4. Utfordringar i dagens forkynnarsituasjon.

«Korleis kan eg finne ein nådig Gud?» (Luther) vs. (i dag?) «Kan Gud være noko anna enn nådig?»

«Hele denne lære [om rettferdiggjørelse ved tro] må føres tilbake til og forstås gjennom kampen i den forskrekkede samvittighet.» (fritt sitert etter CA XX: Om troen og de gode gjerninger)

Kan menneske i dag «falle ut av nåden» (Gal 5,4)?

Synd og nåde (bedehusvekking) – lov og evangelium (konfesjonell lutherdom)

Leder *sola gratia* til universalisme (at alle blir frelst)? Det er ei vanleg skuldning mot all sann evangelisk forkynning, for evangeliet er kravlaust (jf. Rom 6,1). Gud *vil* at alle menneske skal bli frelst (1 Tim 2,4 m.fl.), og vi håpar og ber om at dei skal bli det (jf. Hans Urs von Balthasar). Men dette betyr ikkje at ein skal slutte å forkynne om Guds vrede, dom og fortapinga.

Appendix: Nokre romersk-katolske tekstar

- Tridentinerkonsilet, 6. sesjon (1547):

Canon 9: "Hvis noen sier at den ugudelige blir rettferdiggjort ved troen alene slik at han mener at intet annet kreves som man skal samarbeide med for å oppnå rettferdiggjørelsens nåde og at det ikke i noe stykke er nødvendig at han blir forberedt og disponert ved sin egen viljes bevegelse, han være forstøtt [*anathema sit*]"

Canon 24: Hvis noen sier at den mottatte nåde ikke blir bevart og heller ikke økt overfor Gud ved gode gjerninger, men at disse gjerninger bare er tegn på den oppnådde rettferdiggjørelse, ikke også årsak til dennes forøkelse: a.s. (Oversettelse fra "Tridentinerkonsilets rettferdiggjørelseslære", N. Bloch-Hoell, TTK 36, 1965, s 91-104.)

- Kompendium til Den katolske kirkes katekisme (fra katolsk.no, moderne dokument)

422. Hva er rettferdiggjørelsen?

Rettferdiggjørelsen er Guds kjærlighets mest fortreffelige verk. Den er Guds barmhjertige og frie handling, som utsletter våre synder og **gjør oss rettferdige og hellige i hele vårt vesen**. Dette skjer ved den Hellige Ånds nåde, som gjennom Kristi lidelse ble oss fortjent, og som i dåpen blir skjenket oss. Med rettferdiggjørelsen **begynner** menneskets frie svar; det vil si troen på Kristus og **samarbeidet** med den Hellige Ånds nåde.

423. Hva er den nåde som rettferdiggjør?

Nåden er den uforskyldte gave Gud gir oss for at vi skal ta del i hans treenige liv, og for å **gjøre oss i stand til å handle** ut fra kjærlighet til Ham. Den blir kalt den *vedvarende*, *helliggjørende* eller *guddommeliggjørende* nåde, fordi den helliggjør og guddommeliggjør oss. Den er *overnaturlig*, fordi den helt og fullt avhenger av Guds uforskyldte inngripen, og overgår sinnets evner og menneskets kraft. Derfor unndrar den seg vår erfaring.